

Posudek na magisterskou práci Jiřího Nováka

Přestupové hnutí v Mělníku roku 1921

Předkládaná magisterská práce se zabývá tzv. přestupovým hnutím (tj. agitační kampaní mezi obyvatelstvem, aby se před sčítáním lidu v roce 1921 odhlásilo od římsko-katolické církve), jež se odehrávalo v meziválečném Československu na začátku téhož roku.

Za cíl práce si autor zvolil rozbor vzájemného působení jednotlivých aktérů přestupového hnutí ve městě Mělník. Jde zejména o rozbor vztahů a vzájemných interakcí mezi Církví československou, Českobratrskou církví, sdružením Volná myšlenka a samotnou katolickou církví. Současně je tento rozbor doplněn statistickými údaji o konfesní příslušnosti samotného obyvatelstva ze sčítání lidu v roce 1921 a později v roce 1930.

Zvolená struktura práce je velice koherentní. Autor začíná práci rozbohem předpokladů vzniku přestupového hnutí (kapitola 3), v níž rozebírá příčiny vystoupení z katolické církve (podkapitola 3.1), kontext vzniku a rozvoje jiných církví nebo sdružení (podkapitola 3.2.1 až 3.2.3) a dále působení jednotlivých v tomto kontextu významných osobností (podkapitola 3.2).

Dále se tento strukturální rozbor opakuje na úrovni regionální, tj. ve městě Mělník a okolí (kapitola 4). Regionální rozbor vývoje přestupového hnutí je zároveň doplněn analýzou místního tisku, který ovlivňoval veřejné mínění a do značné míry ho vytvářel (podkapitola 4.4). Jde o samostatný rozbor polemiky v listu *Mělnické rozhledy* (podkap. 4.4.1) a *Mělnické listy* (podkap. 4.4.2).

Celková analýza je doplněna interpretací dat o změnách v náboženských konfesích ze sčítání lidu z roku 1921 a 1930 (podkap. 3.3., 3.3.1. a 4.1.).

V práci je velice slušný a podrobný přehled existující relevantní literatury a pramenů vč. nepublikovaných (podkap. 2.3.).

Kromě toho má práce funkční metodologickou základnu (viz kapitola 2. a zejm. podkap. 2.4.), kde autor volí metodu sondy a rozboru dobového diskurzu. Součástí metodologie je studentem avizovaný kritický odstup při zpracování pramenů, který se pak pravidelně dodržuje (např. s.60 – selektivnost informování o událostech v dobovém tisku, s. 62-63 a další).

Jednoznačným přínosem práce je to, že se většina kapitol zakládá na zpracování primárních pramenů, což je spojeno s rozsáhlým archivním výzkumem v rámci přípravy stávající magisterské práce (Státní okresní archiv Mělník, Farní úřad Mělník, Sbor Českobratrské církve evangelické Mělník, Literární archiv Památníku národního písemnictví, NO CČSH Roudnice nad Labem, NO CČSH Mělník a další).

Zajímavým se jeví rozbor polemiky představitelů přestupového hnutí s Josefem Pekařem, který zaujímal zamítavé stanovisko k výstupu z katolické církve (s. 31-32, 40-41)

Kromě toho je práce zajímavá rozbořem sejetí jednotlivých náboženských motivů s motivy národní identifikace a spojení české národní identity s tradičně husitským náboženským vyznáním.

V této souvislosti je v práci nastíněno přinejmenším několik dle našeho názoru perspektivních nových směrů výzkumu, jedním z nich je např. role náboženské výuky ve školství na začátku 20. století anebo propojenost národní identity a náboženství, resp. určité náboženské konfese, což je typické pro řadu tzv. malých národů v Evropě (ačkoliv tento jev má několik výjimek v regionu východní Evropy).

K práci mám několik připomínek. Na s. 32 student uvádí, že Toleranční patent Josefa II. měl zajišťovat volné vyznání dvěma nekatolickým náboženským konfesím. Jedná se o faktickou chybu, protože šlo o tři náboženské konfese (luterskou, kalvínskou a řeckopravoslavnou).

Dále pak jde o chyby stylistické a gramatické povahy, jako např. překlepy (s. 14), nevyrovnané a nesjednocené odstupy mezi odstavci (s. 44-46), nekorektní a nesjednocené názvy tiskovin (jednou kurzivou, jednou bez kurzivy, s. 15, 35, 41, 49, 53, 54, 58, 60, 62, 65-66 a další).

Nelze si nevšimnout i jisté autorovy emotivnosti v textu práce. Jde především o použití výrazů jako „naše národní povaha“, „katolická církev jako zbraň proti nám“ (s. 14), „naší zemí“ (s. 15), „naše blaho“ (s. 24). Práce je sice věnovaná přestupovému hnutí, které předpokládá etnicky český kontext, přesto nesmíme zapomenout, že dobové Československo tvořily dva rovnocenné národy (nehledě na německou menšinu) a proto automatické použití přívlastku „náš“/„naše“ považuji v tomto smyslu za nekorektní. Z tohoto hlediska se jako lepší jeví použití přídavného jména „český“. Je to spíše připomínka pro případnou budoucí výzkumnou práci.

Celkově se však jedná o velice vyspělou práci, jak z metodologického, tak i z faktického a faktografického hlediska. Práce se vyznačuje bohatou škálou použitých pramenů a kritickým přístupem k jejich zpracování, jasnou metodologií a vlastním výzkumem v rámci diplomové práce.

Doporučuji práci k obhajobě s hodnocením „výborně“.

V Praze 30. července r.2014

Alena Marková, Ph.D.